

**PROGRAM PRAKTYK PRZEDMIOTOWO – METODYCZNYCH
Z DYDAKTYKI JĘZYKA POLSKIEGO¹ na III ETAPIE EDUKACJI – szkoły ponadpodstawowe²**
(wersja stosowana od roku akademickiego 2017/2018 i obowiązująca w roku akademickim 2018/2019)

WPROWADZENIE

Praktyki przedmiotowo – metodyczne (śródroczne i ciągłe) są integralną częścią procesu kształcenia studentów i studentek (ST)* zainteresowanych zdobyciem – w ramach studiów kierunkowych - kwalifikacji zawodowych niezbędnych do samodzielnej pracy w szkole jako nauczyciele/-ki (NA) języka polskiego.

Dzięki praktykom wiedza merytoryczna nabywana w toku studiów polonistycznych (gł. językoznawcza, kulturowa, literaturoznawcza, pedagogiczna i dydaktyczna) powinna znajdować zastosowanie w konkretnych sytuacjach edukacyjnych. Chodzi o potwierdzanie jej niezbędności i funkcjonalności w procesie planowania, realizacji i wartościowania zadań dydaktyczno-wychowawczych podejmowanych przez ST na praktyce.

Program niniejszy nawiązuje do znanych i cenionych koncepcji kształcenia NA, które zgodnie z przyjmowanymi założeniami powinny sprzyjać podnoszeniu efektywności i jakości tego procesu. Są wśród nich m.in. koncepcja kształcenia przez praktykę, koncepcja refleksyjnej praktyki oraz inspirowana założeniami antropocentryzmu dydaktycznego - koncepcja przygotowania ST polonistyki do pracy w szkole jako NA języka polskiego. Oprócz tego niniejszy program praktyk przedmiotowych uwzględnia wytyczne zawarte w aktualnych standardach kształcenia nauczycieli. Opiera się też na stosowanych w UMCS regulacjach dotyczących zasad organizacji i odbywania praktyk objętych planem studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Program zawiera informacje o celach, treściach i zadaniach praktyki oraz formach i metodach realizacji tych zadań przez ST. Są w nim też zamieszczone wskazówki na temat organizacji, monitorowania, dokumentowania, oceny i warunków zaliczenia ciągłej praktyki przedmiotowo-metodycznej.

* Stosowane w tekście oznaczenia: ST - student/ -ka; studenci/- ki; NA - nauczyciel/-ka; nauczyciele/-ki; OP - opiekun/-ka; opiekunowie/-ki.

¹Program opracowany w oparciu o Rozporządzenie MNiSW i MEN w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, z dn.17 stycznia 2012 r. oraz ZARZĄDZENIA nr 3/2016 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 14 stycznia 2016 r. w sprawie praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS realizowanych w okresie trwałości projektu pn. www.praktyki.wh.umcs. Przygotowanie i realizacja nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS.

²Dokument opracowany w wyniku konsultacji z nauczycielami/-kami (z udziałem ekspertów w projekcie www.praktyki.wh.umcs: Przygotowanie i realizacja nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS, realizacja: 1.09.2010 – 30.06.2015). Wersja zaktualizowana i obowiązująca od roku akademickiego 2017/2018, dostosowana do założeń nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego i języka polskiego dla szkół ponadpodstawowych; Rozporządzenie MEN z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/2018/poz.467>.

CELE I ZADANIA PRAKTYKI

Głównym celem praktyki przedmiotowo-metodycznej jest umożliwienie ST (studentom i studentkom) zdobycia kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodu NA języka polskiego. Potwierdzeniem tego będą zrealizowane w ramach praktyki cele szczegółowe i efekty kształcenia założone dla tego typu praktyk³.

Cele szczegółowe:

- kształcenie umiejętności praktycznego zastosowania - w konkretnych sytuacjach i kontekstach edukacyjnych - posiadanej wiedzy teoretycznej (zgodnie z kierunkiem studiów i metodyką kształcenia polonistycznego);
- zaznajomienie się ST z warsztatem pracy nauczyciela języka polskiego w szkołach ponadpodstawowych;
- kształcenie umiejętności dydaktycznych, wychowawczych, prakseologicznych, komunikacyjnych i ewaluacyjnych związanych z pracą w szkole;
- rozwijanie refleksyjnej postawy i odpowiedzialności wobec realizowanych w szkole zadań dydaktyczno-wychowawczych oraz ich rezultatów;
- przygotowanie ST do poznawania i łączenia różnych doświadczeń pedagogiczno-dydaktycznych, jakie mogą być udziałem szkolnego polonisty (w tym oprócz realizacji celów i zadań języka polskiego jako przedmiotu nauczania, obowiązki wychowawcy klasy; opieka nad kołem zainteresowań, przygotowanie uczniów do konkursów, olimpiad przedmiotowych itp.);
- zachęcanie ST do stosowania w praktyce dydaktyczno-wychowawczej nowoczesnych rozwiązań i środków kształcenia (w tym np. TiK) w połączeniu z krytyczną analizą osiągniętych wyników, oceną skuteczności i ewaluacją podejmowanych działań (z uwzględnieniem oceny własnych predyspozycji do pracy w szkole);
- zdobywanie przez praktykantów/-ki umiejętności i nawyków współdziałania w zespole nauczycieli na rzecz realizacji wspólnych działań pedagogiczno-dydaktycznych;
- uwrażliwianie ST na przestrzeganie w procesie edukacji ogólnych zasad kształcenia - w tym – etyki zawodowej i równości płci;
- poznawanie przez ST struktury organizacyjnej szkoły oraz jej istotnych funkcji;

ORGANIZACJA PRAKTYKI PRZEDMIOTOWO-METODYCZNEJ

Praktyka przedmiotowo-metodyczna obejmuje:

³ Zamieszczone na końcu programu i w dzienniku praktyk .

1/ **praktykę śródroczną**, która jest realizowana w ramach zajęć z dydaktyki języka polskiego - jako odbywane w szkołach przez grupy ST (pod kierunkiem OP z uczelni) obserwacje lekcji języka polskiego:

szoła podstawowa	2 h - język polski
szoła ponadpodstawowa	2 h - język polski
szoła ponadpodstawowa	2 h - język polski

2/ **praktykę ciągłą**, którą ST realizują indywidualnie zgodnie z regulaminem i programem praktyk. Zakładana liczba godzin praktyki ciągłej:

- praktyka w szkole ponadpodstawowej - **60 h** (20h x 3 tygodnie)
- praktyka w szkole ponadpodstawowej - **60 h** (20h x 3 tygodnie)

Praktyki przedmiotowo-metodyczne (śródroczne i ciągłe) odbywają się po zrealizowanych wcześniej praktykach ogólnopedagogicznych).

SZABLON HARMONOGRAMU PRAKTYK PRZEDMIOTOWO-METODYCZNYCH⁴

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA

Działania podejmowane przez studenta w czasie trwania praktyki	I Tydzień	II tydzień	III tydzień	Łącznie
Lekcje własne	2	7	7	16
Lekcje obserwowane	8	6	6	20
Inne (zapoznanie się ST: z warsztatem pracy nauczyciela, agendami szkolnymi, środkami dydaktycznymi; uczestnictwo w zajęciach dodatkowych; dyżury; sprawdzanie prac klasowych i opracowanie wyników, konsultacje ze szkolnym opiekunem praktyk, przygotowanie się do samodzielnie	10	7	7	24

⁴ Przedstawiany harmonogram działań dydaktyczno-wychowawczych realizowanych w ramach praktyki należy dostosować do rzeczywistych możliwości, jakie stwarza dana szkoła, przy czym konieczne jest uwzględnienie wszystkich zakładanych form aktywności studenta/-ki w wymiarze czasu zbliżonym do zakładanego (np. liczba lekcji samodzielnie prowadzonych przez ST: 10 – 16).

prowadzonych lekcji - tworzenie konspektów, dokumentowanie przebiegu praktyki, studiowanie literatury przedmiotowo- metodycznej itp.)				
Łącznie	20	20	20	60

Zasady udziału ST w praktyce przedmiotowo - metodycznej:

1. ST - przed rozpoczęciem praktyki przedmiotowo-metodycznej zostaną zapoznani z regulaminem i programem praktyk.
2. ST wspólnie z nauczycielem - opiekunem praktyki w szkole uzgadnia ramowy plan praktyki - co najmniej na tydzień przed jej rozpoczęciem.
3. ST przebywa w szkole w czasie dni pracy placówki i zgodnie z obowiązującym 5-dniowym tygodniem pracy.
4. Nie przewiduje się możliwości zwolnienia ST z jakichkolwiek dni praktyki (jest to możliwe tylko w sytuacjach losowych - usprawiedliwionych).
5. W czasie praktyki ST systematycznie dokumentuje realizowane zadania dydaktyczno-wychowawcze oraz inne formy zdobywania kompetencji pedagogicznych (uzgodnione z opiekunem).
6. ST jest zobowiązany/-a do kompletowania/archiwizowania wszystkich materiałów i dokumentów, związanych z kolejnymi etapami praktyki przedmiotowo-metodycznej. Zalecaną formą jest - portfolio.
7. Szkolny/-a OP wspiera ST w przygotowaniu lekcji, hospituje zajęcia ST, omawia je, ocenia, potwierdza własnym podpisem ich realizację (gł. w dzienniczku, konspektach lekcji, materiałach pomocniczych tworzonych przez ST itd.).
8. Po odbyciu przez ST praktyki nauczyciel/-ka - szkolny/-a OP wystawia w DZIENNICZKU PRAKTYK ocenę (wg kryteriów znajdujących się w KARCIE OCENY i określa stopień realizacji przez studenta zakładanych dla praktyki ciągłej EFEKTÓW KSZTAŁCENIA.
9. Potwierdzeniem zrealizowania praktyki przez ST jest pieczęć i podpis Dyrekcji Szkoły (w dzienniczku praktyk).
10. Po zakończeniu praktyki ST w wyznaczonym przez uczelnię terminie przedstawia uczelnianemu/-ej OP następującą dokumentację (w formie portfolio):
 - a/ uzupełniony dziennik praktyki
 - b/ kartę oceny odbytej praktyki wystawioną przez NA - szkolnego/-ą OP, zaopatrzoną pieczęcią i podpisem Dyrekcji Szkoły;

c/ 4 konspekty samodzielnie przeprowadzonych zajęć edukacyjnych (potwierdzone podpisem opiekuna/-ki praktyki) – dwa z kształcenia kulturowo-literackiego, dwa z kształcenia językowo-komunikacyjnego;

d/ wypełnioną kartę samooceny studenta po praktyce

d/ inne materiały, które ST stosował/-a podczas praktyki (np. karty obserwacji lekcji prowadzonych przez szkolnego OP praktyk; autorskie pomoce dydaktyczne w formie kart pracy ucznia na lekcji, karta samooceny itp.)

10. Zaliczenie każdego kolejnego etapu praktyki odbywa się w toku rozmowy akademickiego OP ze ST. Podstawę zaliczenia stanowią przedłożone przez ST dokumenty (wymienione w pkt. 9).

III. ZADANIA DYDAKTYCZNE DLA STUDENTÓW/ - EK

1. ST zobowiązany/-na jest nawiązać kontakt ze szkołą i OP co najmniej na tydzień przed jej rozpoczęciem. Ma to na celu:

- przekazanie OP przeznaczonych dla niego materiałów (w tym programu praktyki);
- wstępne uzgodnienia z OP harmonogramu praktyki;
- rzetelne przygotowanie się ST do podjęcia działań dydaktyczno-wychowawczych zgodnie z realizowanymi w szkole programami edukacji przedmiotowej.

2. Podczas trwania praktyki ST powinien/-na:

- zapoznać się z dokumentacją pracy NA języka polskiego i jego warsztatem pracy [m.in. dziennikiem lekcyjnym, programem i rocznym planem jego realizacji, podręcznikami oraz innymi materiałami przedmiotowymi, zasobami szkoły: pracownią przedmiotową, biblioteką szkolną, biblioteką nauczyciela - polonisty itd.];
- hospitować lekcje prowadzone przez szkolnego/-ą OP lub innych nauczycieli/-ki:
 - w każdym tygodniu w liczbie godzin wg harmonogramu lekcje języka polskiego oraz zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez polonistów (również inne formy aktywności związane z celami praktyki);
 - spostrzeżenia i uwagi obserwacyjne powinny być rejestrowane w kartach obserwacji lekcji;
 - przygotować konspekty lekcji i uzyskać ich wcześniejszą aprobatę od szkolnego/-ej OP;
 - przygotować niezbędne środki dydaktyczne do prowadzenia lekcji;
 - w planowaniu i prowadzeniu lekcji wykorzystywać technologię IT/ITC – zgodnie z możliwościami placówki i celami konkretnej jednostki dydaktycznej;
 - w drugim tygodniu praktyki - przeprowadzić samodzielnie lekcje według zatwierdzonego przez opiekuna praktyki konspektu;
 - zapoznać się z formami kontroli i oceny wyników nauczania;
 - sprawdzić i ocenić różne formy aktywności ucznia (np. wypracowania, zeszyty przedmiotowe, testy, dyktanda, udział w lekcji itd.) w wybranej przez nauczyciela klasie oraz przygotować ćwiczenia korekcyjne związane z ocenianymi pracami pisemnymi;

- formułować komentarze / wnioski edukacyjne na temat praktykowanych sytuacji edukacyjnych (np. w formie rozmów z OP, pisemnych notatek w konspektach lekcji, w karcie samooceny itp.)
 - uczestniczyć w trakcie całej praktyki:
 - w wybranych zajęciach pozalekcyjnych
 - w imprezach i uroczystościach organizowanych w szkole
 - we wszystkich dostępnych formach pracy pedagogicznej realizowanych w szkole przez OP oraz innych nauczycieli/-ki;
 - w zebraniach zespołu samokształceniowego nauczycieli/-ki przedmiotów humanistycznych itp.
3. Dokumentować przebieg praktyki (tj. wypełniać arkusze obserwacji lekcji, tworzyć konspekty lekcji, studiować przedmiotową literaturę metodyczną, rejestrować wszystkie formy aktywności w dzienniku praktyk itd.)
4. Pogłębić znajomość programów i podręczników do nauczania języka polskiego oraz innych materiałów związanych z kształceniem polonistycznym.

ZAKŁADANE REZULTATY PRAKTYKI PRZEDMIOTOWO-METODYCZNEJ Z DYDAKTYKI JĘZYKA POLSKIEGO

(zgodne z zakładanymi efektami kształcenia praktycznego w ramach specjalności)

Po zrealizowaniu całego programu praktyki przedmiotowo-metodycznej ST:

- zna założenia podstawy programowej kształcenia ogólnego i języka polskiego jako przedmiotu nauczania w szkole ponadpodstawowej;
- zna cele, treści, konteksty, sposoby organizowania procesu edukacji polonistycznej w szkole podstawowej/ gimnazjum / szkole średniej;
- zna kryteria wyboru i oceny programów kształcenia oraz podręczników przedmiotowych (pakietów edukacyjnych);
- zna rodzaje i zasady planowania dydaktycznego;
- potrafi diagnozować sytuacje edukacyjne i formułować na ich podstawie wnioski dydaktyczno-wychowawcze;
- zna metody i techniki kształcenia polonistycznego oraz przykłady ich zastosowania w szkole ponadpodstawowej;
- dostosowuje warsztat pracy polonisty do potrzeb, zainteresowań i doświadczeń społeczno-kulturowych uczniów - odpowiednio do etapu kształcenia;
- potrafi tworzyć projekty metodyczne lekcji języka polskiego;
- potrafi świadomie wybrać metodę pracy właściwą do zakładanych celów i typu lekcji;
- zna i stosuje zasady sprawdzania i oceniania osiągnięć przedmiotowych ucznia z języka polskiego jako przedmiotu nauczania w szkole ponadpodstawowej;
- dostrzega ścisły związek między teorią i praktyką dydaktyczną;

- ma świadomość znaczącej roli języka polskiego jako przedmiotu nauczania w polskim systemie oświatowym;
- docenia rolę samokontroli i autorefleksji w działaniach edukacyjnych;
- analizuje własne dokonania pedagogiczne, formułuje wnioski na ten temat;
- potrafi dokonać samooceny własnej pracy;
- przestrzega zasad odpowiedzialnego (psychopedagogicznego, merytorycznego i metodycznego) przygotowania się do realizacji zadań edukacyjnych.

Na zakończenie praktyki szkolny opiekun dokonuje w Dzienniku praktyk (na końcu) oceny stopnia realizacji przez studenta zakładanych dla praktyki ciągłej efektów kształcenia (wg podanego niżej wzoru):

EFEKTY DLA STUDIÓW I STOPNIA	Bardzo wysoki	Wysoki	Średni	Niski
zna zasady organizacji i realizacji zadań z dydaktyki języka polskiego w szkole ponadpodstawowej				
stosuje w praktyce edukacyjnej teoretyczną wiedzę zgodną z kierunkiem studiów i wybraną specjalnością				
tworzy, analizuje i wartościuje projekty lekcji języka polskiego w szkole ponadpodstawowej zgodnie z zasadami planowania dydaktycznego				
wykazuje się poczuciem odpowiedzialności za realizację zadań dydaktyczno-wychowawczych z dydaktyki języka polskiego w szkole ponadpodstawowej				

EFEKTY DLA STUDIÓW II STOPNIA	Bardzo wysoki	Wysoki	Średni	Niski
potrafi wskazać główne cele, zadania, aspekty i uwarunkowania kształcenia ogólnego oraz dydaktyki języka polskiego w szkole ponadpodstawowej				
potrafi dokonać obserwacji, analizy, interpretacji, oceny, udokumentowania sytuacji i zdarzeń dydaktyczno-wychowawczych w szkole ponadpodstawowej, wykorzystując w tym celu wiedzę teoretyczną z zakresu wykształcenia kierunkowego i specjalistycznego (w tym dydaktyki ogólnej, dydaktyki języka polskiego, psychologii i pedagogiki)				
potrafi projektować, realizować i ewaluować lekcje języka polskiego (oraz inne dodatkowe zajęcia kulturowe) w szkole ponadpodstawowej zgodnie z zasadami planowania dydaktycznego, z uwzględnieniem ogólnych zasad kształcenia, procedur i dobrych praktyk				
dokonuje samooceny własnych kompetencji i rozumie potrzebę ciągłego doksztalcania zawodowego zgodnie ze studiowaną specjalnością				

UMCS

posiada umiejętność pracy z grupą (zespołem wychowawczym, klasowym)				
ma świadomość konieczności przestrzegania zasad etyki zawodowej				